

Катерина ПАСТУХ¹

СТРАТЕГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах постає необхідність оновлення державної регіональної економічної політики в Україні. Проблеми соціально-економічного розвитку в Україні пояснюють потребу приділення уваги удосконаленню реалізації державної регіональної економічної політики в Україні. Дослідженням державної регіональної економічної політики займалися багато вчених. Однак чимало питань щодо визначення стратегічних підходів до державної регіональної економічної політики залишаються недостатньо дослідженими. Досліджено державну регіональну економічну політику в Україні. Державна регіональна економічна політика — це цілеспрямована діяльність держави в економічній сфері на регіональному рівні для стимулювання ефективного розвитку продуктивних сил регіонів, раціонального використання ресурсів, створення нормальних умов життєдіяльності населення, забезпечення екологічної безпеки та вдосконалення територіальної організації суспільства. До особливостей реалізації державної регіональної економічної політики віднесено відповідний розподіл повноважень між державними й місцевими органами влади, а також те, що вона здійснюється шляхом реалізації нормативно-правових актів, програм розвитку та заходів уряду. Успіх реалізації регіональної політики залежить від вда-

¹ кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри менеджменту і публічного адміністрування,
Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова
ekaterina-pastukh@ukr.net,
<https://orcid.org/0000-0003-2740-0453>.

лого визначення регіонів, сформульованих критеріїв їх розвитку, ступеню відповідності їх системі адміністративно-територіального устрою країни. Для практичного здійснення державної регіональної економічної політики необхідним є створення та вдосконалення відповідного механізму. Розглянуто алгоритм розроблення концепції стратегії державної регіональної економічної політики в Україні. Висвітлено завдання державної регіональної економічної політики в Україні. В умовах сьогодення стан соціально-економічного регіонального розвитку потребує удосконалення механізмів формування та реалізації державної регіональної економічної політики в Україні. Визначено концептуальні положення стратегії державної регіональної економічної політики в Україні.

Ключові слова: державна регіональна економічна політика, принципи реалізації державної регіональної економічної політики, концепція стратегії державної регіональної економічної політики, регіональний розвиток, регіон.

Процеси реалізації державної економічної політики, що відбуваються в Україні, в тому числі на регіональному рівні, вимагають приділення значної уваги розробленню та впровадженню дієвих механізмів такої політики, створенню загальних правил функціонування регіонів.

В умовах сьогодення державна регіональна економічна політика не повною мірою забезпечує належний рівень соціально-економічного розвитку регіонів, що підкреслює важливість удосконалення механізмів формування та реалізації такої політики, а також знаходження стратегічних підходів до її здійснення.

Державній регіональній економічній політиці присвячено роботи О. Бобровської [1], В. Воротіна [2], Т. Крушельницької [3], В. Куйбіди [2], М. Латиніна [4], М. Миколайчука [5], К. В. Пастух [6], М. Пашкевича [7] та ін. Незважаючи на наявність наукових розробок недостатньо розробленими в науковому та практичному плані залишаються питання щодо стратегічного підходу до державної регіональної економічної політики в Україні.

Мета статті. Дослідження та визначення стратегічного підходу до державної регіональної економічної політики в Україні.

Державна регіональна економічна політика повинна базуватися на концепції, яка пов'язує можливості та інтереси регіонів України, урахує їхні особливості та потенціал, використовуючи певні взаємопов'язані механізми. Державна регіональна економічна політика є особливим видом державної регіональної політики, бо дію механізмів такої політики спрямовано на всі сфери життєдіяльності регіонів країни.

На сьогоднішній етап розвитку економіки в Україні характеризується важким виходом з трансформаційної кризи, динамічною нестабільністю та спонтанним характером процесу повільного відновлення зростання регіональних економічних систем. Незначна увага до проблем управлін-

ня регіонами в період переходу до ринкової економіки зумовила диференціацію соціально-економічного регіонального розвитку за умов зростання основних соціально-економічних показників. Саме тому є необхідність здійснення ефективної регіональної соціально-економічної політики, яка враховує нові імперативи регіонального розвитку, зокрема: забезпечення стабільної конкурентоспроможності регіональних економічних систем, функціонування регіонів як повноцінних суб'єктів на міжнародних ринках. Регіональна політика повинна базуватися на чіткому розумінні мети, шляхів, механізмів трансформації регіональної системи та наявності ресурсів для реалізації такої політики. Але на державному рівні ще не сформована соціально-економічна політика регіонів як цілеспрямований вплив центру на регіони в інтересах комплексного та збалансованого розвитку територій, так і держави в цілому. Рішення завдань, які стоять перед Україною, — подолання бідності та прискорене економічне зростання, модернізація та реструктуризація економіки без урахування регіональної компоненти є невирішеними [8, с. 127].

Аналіз сучасного стану державної регіональної економічної політики в Україні свідчить, що в нашій державі загострюється проблема незабезпечення належних умов функціонування господарства регіонів; економічні реформи поки ще не дали очікуваних результатів.

Одним зі стратегічних підходів до державної регіональної економічної політики в Україні може бути розроблення концепції стратегії державної регіональної економічної політики в Україні, створення якої має бути спрямовано на формування й упровадження комплексного механізму реалізації такої політики.

Під стратегією державної регіональної економічної політики слід розуміти довгостроковий курс цієї політики, що вибраний державою та включає визначення місії, стратегічної мети, стратегічних та операційних завдань, напрямків, засобів та способів їхньої реалізації.

Концепцією стратегії державної регіональної економічної політики є система показників (орієнтирів). Ці показники (орієнтири) визначаються на основі місії, стратегічної мети, напрямків, завдань, принципів, засобів, а також залежно від спрямованості дій держави.

Методологія формування концепції стратегії розвитку повинна включати також проведення SWOT-аналізу [4].

Алгоритм розроблення концепції стратегії державної регіональної економічної політики в Україні показано на рис. 1.

В умовах сьогодення в Україні успішному розв'язанню проблем регіонів може слугувати врахування факторів, що впливають на реалізацію державної регіональної економічної політики. Це може бути зроблено за технологією SWOT-аналізу, результати якого дозволять визначити місію, стратегічну мету, напрямки, завдання, принципи реалізації державної регіональної економічної політики.

Рис. 1. Алгоритм розроблення концепції стратегії державної регіональної економічної політики в Україні

Місією державної регіональної економічної політики є формування та упровадження комплексного механізму реалізації державної регіональної економічної політики. Стратегічною метою державної регіональної економічної політики є досягнення ефективного розвитку регіональних продуктивних сил задля примноження економічного потенціалу регіонів та задоволення потреб їхніх жителів за допомогою комплексного підходу.

У рамках розроблення концепції стратегії державної регіональної економічної політики на державному рівні завданнями повинні стати:

- зменшення диспропорцій;
- визначення пріоритетів держави в напрямках економічної політики та їхня реалізація;
- створення умов для розвитку держави.

До завдань держави слід віднести формування стратегії щодо усунення внутрішніх та запобігання зовнішнім загрозам регіонального розвитку. Важливим завданням держави є визначення пріоритетів щодо регіонального розвитку в напрямках економічної політики. Водночас державі необхідно не тільки виявити пріоритети регіонального розвитку в цих напрямках, а й здійснити їхню реалізацію. Основним завданням держави в

рамках створення умов для розвитку держави є зацікавлення регіонів раціонально використовувати їхній ресурсний потенціал та створювати стимули для ефективного розвитку продуктивних сил.

На регіональному рівні завданнями повинні стати:

- зменшення диспропорцій;
- визначення й реалізація регіональних пріоритетів у напрямках економічної політики;
- забезпечення належних умов для розвитку регіону.

До основних завдань слід віднести:

- формування стратегії щодо усунення внутрішніх та запобігання зовнішнім загрозам регіонального розвитку;
- виявлення та реалізацію пріоритетів регіону в напрямках економічної політики;
- раціональне використання ресурсного потенціалу;
- стимулювання ефективного розвитку регіональних продуктивних сил.

Завдання на субрегіональному рівні:

- зменшення диспропорцій;
- урахування та реалізація пріоритетів загальнодержавної та регіональної економічної політики;
- забезпечення належних умов для розвитку субрегіону.

На такому рівні повинні бути враховані особливості та реалізовані пріоритети як регіональної, так і загальнодержавної економічної політики щодо регіонів.

Слід звернути увагу на те, що виконанню завдань стратегії державної регіональної економічної політики має передувати визначення умов та етапів її реалізації.

Умови реалізації стратегії державної регіональної економічної політики: наявність нормативно-правового, організаційного й економічного забезпечення; взаємодія органів влади та громадянського суспільства.

Етапи реалізації стратегії державної регіональної економічної політики:

2020–2022 рр. — припинення деструктивних процесів у регіонах, створення умов для розвитку регіонів, підвищення активності громадянського суспільства в соціально-економічній сфері, використання комплексного механізму реалізації державної регіональної економічної політики;

2023–2025 рр. — забезпечення стабілізації соціально-економічного стану регіонів країни;

2026–2027 рр. — забезпечення сталого розвитку регіонів.

Державна регіональна економічна політика повинна базуватися на такій концепції, яка пов'яже можливості та інтереси усіх регіонів України, ураховує їхні особливості та потенціал, використовуючи певні взаємопов'язані механізми.

Створення концепції стратегії державної регіональної економічної політики в Україні на період до 2027 року має сприяти вирішенню соціально-економічних проблем за допомогою використання комплексного механізму реалізації вищевказаної політики.

Досліджено та визначено стратегічний підхід до державної регіональної економічної політики в Україні. Запропоновано концептуальні положення стратегії такої політики, яка передбачає три етапи реалізації. Визначено місію та стратегічну мету державної регіональної економічної політики. Місією державної регіональної економічної політики є формування та упровадження комплексного механізму реалізації цієї політики, стратегічною метою — досягнення ефективного розвитку регіональних продуктивних сил задля примноження економічного потенціалу регіонів та задоволення потреб їхніх жителів за допомогою комплексного підходу.

На державному рівні завданнями повинні стати такі: зменшення диспропорцій; визначення пріоритетів держави в напрямках економічної політики та їхня реалізація; створення умов для розвитку держави.

На регіональному рівні завданнями повинні стати такі: зменшення диспропорцій; визначення й реалізація регіональних пріоритетів у напрямках економічної політики; забезпечення належних умов для розвитку регіону.

Завдання на субрегіональному рівні — зменшення диспропорцій; урахування та реалізація пріоритетів загальнодержавної та регіональної економічної політики; забезпечення належних умов для розвитку субрегіону. Подальшим напрямом дослідження повинен стати комплексний механізм реалізації державної регіональної економічної політики.

Список використаних джерел

1. *Бобровська О. Ю.* Консолідована економічна політика як чинник сталого розвитку регіону. *Державне будівництво*. 2014. № 1. URL: <http://bit.ly/2WmGz9F>.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / за ред. З. С. Варналія. К. : НІСД, 2007. 768 с.
3. *Крушельницька Т. П.* Політика економічна. *Енциклопедія державного управління* : у 8 т. / наук.-ред. кол.: Ю. В. Ковбасюк та ін.]. Одеса : Вид-во ОРІДУ НАДУ «Магістр», 2011. Т. 4: Галузеве управління / наук.-ред. кол.: М. М. Їжа, В. Г. Бодров та ін. С. 500–503.
4. *Латинін М. А.* Аграрний сектор економіки України: механізм державного регулювання. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2006. 320 с.
5. *Миколайчук М. М.* Економічна політика регіонального розвитку в умовах глобалізації. К. : К.І.С., 2009. 228 с.
6. *Пастух К. В.* Механізми реалізації державної регіональної економічної політики в Україні. Автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02. Харків, 2016. 23 с.
7. *Пашкевич М. С.* Наукові засади регулювання регіональної економіки. Дніпропетровськ : Нац. гірн. ун-т, 2012. 790 с.
8. Стратегування регіонального розвитку: теорія, методологія, концепція / Зверьяков М. І., Кухарська Н. О., Клевцевич Н. А., Шараг О. С. Одеса : Атлант ВОІ СОІУ, 2019. 241 с.

Надійшла до редакції 12.11.2019

Kateryna PASTUKH

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

Strategic Approach to State Regional Economic Policy in Ukraine

Under modern conditions, there is a need to update the state regional economic policy in Ukraine. Problems of the social and economic development in Ukraine explains the need to pay attention to implementation of state regional economic policy in Ukraine. Scientific and theoretical bases of state regional economic policy have been a point of many researches made by scientists. However, lots of theoretical issues on the essence of strategic approach to state regional economic policy are not fully researched. The state regional economic policy of Ukraine has been investigated. State regional economic policy is a purposeful activity of the state in economics at regional level directed at the stimulation of effective development of productive forces of regions, rational usage of resources, providing optimal conditions for the population vital activity, ecological security and advancement of territorial organization of population. The features of implementation of state regional economic policy in Ukraine are being investigated. The success of regional policy depends on the apt definition of the regions, criteria of their development, level of their correspondence to the administrative and territorial arrangement of the state. For practical realization of the policy, it is necessary to form and advance the relevant mechanism. The algorithm of forming the conception of strategy of state regional economic policy is considered in Ukraine. Goals of the state regional economic policy in Ukraine are generalized. Under today's conditions, the state of regional social and economic development requires the improvement of forming and implementation of state regional economic policy in Ukraine. Conceptual bases for strategy of state regional economic policy in Ukraine are developed.

Keywords: *state regional economic policy, principles of implementation of state regional economic policy, conception of the strategy of state regional economic policy, regional development, region.*